

Onbestemd jachttafereel geïdentificeerd

‘Dit is honderd procent Rubens’

Lang was ‘Diana’s jacht’ alleen bekend van op foto en wist niemand waar het doek ergens uithing. Tot het in 2015 in Parijs opdook op een veiling. Na grondig onderzoek blijkt het een Rubens te zijn. **GEERT SELS**

Een goede handelaar is altijd op zijn qui-vive. Ook tijdens de zomer. Zelfs als het geen schilderijveiling is, maar een algemene boedelverkoop. In juli 2015 ging Klaas Muller bij Christie’s in Parijs mee in de clinch voor een jachttafereel. Het heette *Diana’s jacht* en er viel moeilijk omheen te kijken: het is anderhalve meter bij twee. In de catalogus had het de wat aarzelende toeschrijving meegekregen van ‘Paul De Vos en atelier Rubens’. Een beetje op de tast, dus.

Muller had wel een ideeetje in zijn hoofd over dit olie op doek. Maar hij was kennelijk niet alleen. Er volgde een redelijk uitputtende veiling, waarbij de twee resterende bieders de prijs vijf

keer zo hoog joegen als geschat. Uiteindelijk werd het doek voor 145.000 euro van hem.

Maar wat had hij nu eigenlijk gekocht? In de linkerkant van het doek is de jachtgodin Diana te zien die met een glimlach op de lippen een speer gaat werpen. De buit is binnen, denkt ze. Een makie, met zoveel helpers in de buurt. Haar assistentes blazen de jachthoorn en schieten een pijl af. Het ware werk wordt door een roedel honden geleverd. Er zijn er twaalf – eentje heeft een hert al bij het achterbeen. Het hert kijkt verschrikt. Het weet al hoe laat het is. Veel tijd heeft het niet meer.

Spijtig

Het was Paul Huvenne, ex-conservator bij het Museum voor

Schone Kunsten van Antwerpen, die met de suggestie kwam om onderzoek te doen in de richting van Peter Paul Rubens. Hij tipte zijn collega van het Rubenianum, Arnaud Balis, om het schilderij eens grondig te bestuderen. ‘Het was wel onderzocht door de veilingexperts,’ zegt Balis, ‘maar die weten natuurlijk ook niet alles. Spijtig dat ze het Rubenianum niet gecontacteerd hebben.’

Hadden ze dat wel gedaan, dan had Balis kunnen zeggen dat hij er al over geschreven had. ‘In 1986 al, in het *Corpus Rubenianum*. Het schilderij was toen niet publiek. Er waren alleen foto’s, de meeste in zwart-wit. In de documentatie stond dat de figuren geschilderd waren door Theodoor van Thulden. Ik twijfelde daar-

'Diana's jacht' is een samenwerking tussen drie meesters die op gelijke voet stonden. Maar Rubens gaf de aanzet voor de compositie en gaf het ritme aan. © Speltdoorn Studio

'Je ziet een losse, virtuoze Rubens die lustig aan het improviseren is'

aan. Omdat er alleen maar foto's waren, heb ik me toen beperkt tot "mogelijk van Rubens". Nu ik het schilderij uitvoerig bestudeerd heb, staat het vast: dit is honderd procent Rubens. Waar het achter-eenvolgens hing, is niet bekend.'

Diana's jacht is een groeps-werk. Rubens schilderde de figuren, Jan Wildens stond in voor het landschap en Paul De Vos voor de dieren. Balis: 'Dat deed Rubens wel vaker. Ofwel maakte hij een schets voor het schilderij en legde hij zo de compositie vast. De rest liet hij uitvoeren. Ofwel schilderde hij alleen de figuren en besteedde hij de rest uit. In geval van een atelierwerk waren het zijn medewerkers die het werk verder invulden. Dat is hier niet het geval. *Diana's jacht* is een sa-

menwerking tussen drie meesters die op gelijke voet stonden en elk hun eigen praktijk hadden.'

Eerste zet

De restauratie van het schilderij bracht veel interessante informatie aan het licht. 'Eens de retouches uit de negentiende eeuw weg waren, kon je uit de verflagen veel afleiden over de opbouw', zegt Klaas Muller. 'Je ziet de *pentimenti*. Dat zijn de wijzigingen die een schilder doorvoert terwijl hij creëert. Verder is duidelijk te zien dat Rubens de eerste zet gedaan heeft met de figuren. Hij gaf de drive aan, hij zorgde voor de opbouw. Daarna hebben Wildens en De Vos hun werk gedaan. Uit de restauratie bleek

ook dat het schilderij ooit verbreed was met een strook van twintig centimeter. Zo kreeg het landschap meer openheid.'

Voor de datering kwam er opnieuw wetenschappelijk werk aan te pas. 'Het schilderij heeft een pendant', zegt Balis. 'Het heet de *Caledonische everjacht*. Vermoedelijk zijn de twee werken besteld door de pauselijke nuntius in Brussel. Van de pendant bestaat er een kopie op tekening. Die is gedateerd op 1640. Daarom zou ik *Diana's jacht* situeren tussen 1635 en 1640. Dat was op het eind van Rubens' leven. Hij werd toen overspoeld door opdrachten. Filips IV van Spanje bleef maar bij bestellen. Eén werk kreeg Rubens niet meer afgewerkt. Hij overleed in 1640.'

Improviseren

De Rubens die we hier aan het werk zien, heeft plezier van zijn werk. 'Het is heel vlot en breed geschilderd', zegt Muller. 'Je ziet de losse, virtuoze Rubens bezig. Hij werkt heel vluchtig en in één keer, zonder de verf droog te laten worden. Je ziet dat hij lustig aan het improviseren is en zichzelf tijdens het werken corrigeert.'

Is dit wel een Rubens, als er drie meesters samen aan werkten? 'Toch wel', zegt Muller. 'Rubens kreeg de opdracht, hij gaf de aanzet voor de compositie en gaf het ritme aan. Ook in gelijkaardige samenwerkingen gaat de credit naar Rubens.'

Het schilderij wordt in januari voorgesteld op de kunstbeurs Brafa.

